

MOJ PUT OKO SVIJETA KROZ 20 TISUĆA RAZLIČITIH NOVČANICA

ZLATKO VIŠČEVIĆ STRASTVENI JE NUMIZMATIČAR KOJI SE U NEOBIČAN NOVAC ZALJUBIO JOŠ U PRVOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE KAD JE IZ PJEŠČANIK A ISKOPAO NEKOLIKO KOVANICA IZ DRUGOG SVJETSKOG RATA

tekst *Luka Benčić* // fotografija *Matija Djanešić/Hanza Media*

Kao dijete u prvom razredu osnovne škole, Zlatko Višćević iz Velog Brguda, a danas naturalizirani Kastavac, igrao se s prijateljima u pijesku u blizini kuće u kojem su pronašli nekoliko talijanskih kovanica iz Drugog svjetskog rata.

- Bile su to kovanice od 20, odnosno 50 centesima, koje ovdje nisu toliko rijetke. Meni je to bilo kao da smo pronašli blago, tako smo to, kroz igru, doživljavali. Tada je sve to krenulo. Numizmatika me, dakle, zanima otkako imam sjećanja. Uvijek je netko po starim kućama nešto imao, nalazio, a meni je to bilo interesantno – kaže Zlatko, vlasnik i direktor tvrtke Monetalis d.o.o. iz Kastva.

Višćević, danas 37-godišnjak, uspio je u onome u čemu uspijevaju rijetki – pretvoriti svoj hobi u profesiju od koje živi. Njegova je tvrtka jedna od svega pet-šest u Hrvatskoj specijaliziranih upravo za numizmatiku, pomoćnu povijesnu

znanost koja se bavi proučavanjem starog i suvremenog kovanog i papirnato novca te s novcem povezanih predmeta.

Višćevića, kako kaže, zanima toliko koliko-toliko moderni novac, a u njegovom slučaju kolekcionarstvo, odnosno “bildanje” zbirke, nije motiv koji ga vodi. To i jest logično, s obzirom na to da živi od numizmatike, tako da se ne može previše vezati za kovanice i novčanice. Ono što ga vodi jest priča koja iza tih novčanica stoji.

- Moja zbirka nije velika. Imao sam svojedobno zbirku od 20 tisuća komada, ali sam je prodao. Prevladao sam tu želju za posjedovanjem i sada me zanima samo proučavanje. Inače, svaki taj predmet bez pozadinske priče ne znači ništa. Kako je, zašto je, gdje je nastala određena novčanica ili kovanica, što znače ti simboli, koji su to ljudi na njoj, pismo, jezik... To je ta pozadina kojom se numizmatičari bave, a postoji široka lepeza interesa koju svaki pojedinac koji se time

ZLATKOVA ZBIRKA DANAS NIJE VELIKA, VEĆINU JE PRODAO. DANAS GA VIŠE OD POSJEDOVANJA ZANIMA PROUČAVANJE

bavi ima. Neke zanima politička pozadina, neke povijest umjetnosti ili čista umjetnička dimenzija, neke zanimaju jezici... Napisao sam četiri knjige o numizmatiki. Kada mi nešto dođe u ruke, ja se time bavim, proučavam povijesni kontekst, sve to zapišem i "šaljem dalje" - priča Zlatko Višćević. S numizmatikom je povezana njegova ljubav prema povijesti, a posebno zanimljive priče znaju stajati iza povijesnih novčanica s ovih prostora koje su mu znale doći u ruke.

- Na ovim prostorima tijekom 20. stoljeća izmjenjivale su se brojne države i sistemi i iza svake je ostajao nekakav trag. Meni su najzanimljivije države koje su postojale u vrlo kratkom razdoblju. Recimo, imam novčanice Slobodne Države Rijeka, odnosno Stato Libero di Fiume, kako se zvala, koja je postojala svega par godina, od odlaska D'Annunzija 1920. do preuzimanja Rijeke od Mussolinijeve Italije 1924. Ta država nije tiskala vlastiti novac, već su to bile austrougarske krune na koje je bio udaren posebno izrađen riječki pečat. To nije bila rijetka praksa kod takvih država, udaranje pečata na postojeće novčanice neke prethodne države, radi se o takozvanoj "nostrifikaciji". Imam, recimo, i albanske frange iz razdoblja Drugog svjetskog rata. To je novac koji se tiskao u Albaniji otkad ju je 1939. okupirala Italija pa sve do talijanske kapitulacije. Ovdje je, recimo, tisuću dinara iz Kraljevine Jugoslavije, što je svojedobno bila vrlo visoka nominala, a na novčanici je portret kraljice Marije, supruge Aleksandra Karađorđevića. Posebno mi je zanimljiva novčanica od tisuću rublji Rusije nakon Februarske revolucije, a uoči Oktobarske revolucije. Dakle, radi se o kratkom periodu nakon što je 1917. srušena monarhija, a prije nego što su na vlast došli komunisti. Na toj je novčanici mali simbol kukastog križa koji

te 1917., prije nego što se uopće pojavio nacizam, nije imao nikakve negativne konotacije nego je bio krajnje benigni simbol. Puno je bilo takvih primjera i oni me najviše zanimaju. Dakle, moderni tiskani novac iza kojeg se krije zanimljiva priča - govori numizmatičar s Kastva.

UMJETNIČKO DJELO

O novčanim vrijednostima pojedinih primjeraka ili zbirki ne voli govoriti jer to je, po njemu, banaliziranje numizmatike. To je, kaže, kao kod slika - poanta nije u tome koliko koje umjetničko djelo košta, već kakvo je, znamo li mu se diviti, uživati u njegovoj ljepoti...

- Poanta je da čovjek uživa, da uči, da se upozna s ljudima koji se time bave, razmjenjuje iskustva i saznanja. Zbirka može vrijediti od 200 kuna do, ne znam, 200 milijuna kuna. Numizmatička zbirka engleske kraljice Elizabete sigurno je neprocjenjiva. Vrijednost svake zbirke je vrlo individualna, a najbitnije je koliko vrijedi njenom vlasniku. Kod nas ima kolekcionara, ali to nije ni približno koliko u nekim zapadnoeuropskim državama, s dugom poviješću aristokracije, gdje se zbirke stoljećima prenose s generacije na generaciju neke obitelji. Sve ovisi o tome što vas zanima, što vas fascinira, je li to estetska komponenta, je li to neki povijesni kuriozitet... Ako se, recimo, zanimete za moderni novac, danas je relativno jednostavno i ne previše skupo doći do zbirke novčanica iz svih aktualnih država svijeta. Za to, vjerujem, ne treba više od tisuću kuna - kaže.

Motivi na novčanicama su različiti, ali, manje-više, svi se vrte oko sličnih tema. To znaju biti političari ili istaknuti građani neke zemlje, povijesne znamenitosti, prirodne znamenitosti, razni simboli - u 20. stoljeću, recimo, žetva, poljoprivreda, pa političke poruke...

- Novčanice su uvijek bile sredstvo za slanje političkih poruka. Njima se obilježavalo kada bi došlo do neke promjene u državi. Kada bi došla nova vlast, kada bi na čelo države stupio novi vladar. Tako je još od starog Rima. Tada nije bilo novina. Kada su se iskovale kovanice s natpisom IUDEA CAPTA, građani Rima znali bi, "aha, sada smo osvojili i Judeju". Tako su se širile vijesti - priča Zlatko Višćević.

Neke od novčanica iz Zlatkove zbirke su pa'anga iz Tonga, barbadoski dolar, peruanski sol, pesos iz meksičke pokrajine Chihuahua... Fasciniraju ga motivi i teme na svakoj od njih